ЗМІСТ

Це було двічі

КУПИТИ

Переглянути та купити книгу на **ridmi.com.ua**

Про книгу

Сімнадцятирічна Жулі безслідно зникла в березні 2008 року, залишивши тільки велосипед біля дерева на крутому схилі. Її батько, лейтенант Габрієль Москато, у відчайдушній спробі знайти доньку опиняється в готелі «Бескид». Моторошна ніч у номері 29 змінює його реальність: він прокидається 2020 року, не впізнає себе і дізнається, що Жулі так і не знайшли. Саме цього дня на березі річки виявляють тіло молодої жінки. І ось через дванадцять років - із запізненням на дванадцять років - починається нове розслідування...

Другий роман Франка Тільє з трилогії про Калеба Траскмана. Вперше українською.

ФРАНК ТІЛЬЄ
ЦЕ БУЛО ДВІЧІ
ФАБУЛА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

Франк Тільє

ЦЕ БУЛО ДВІЧІ

Роман

Видавничий дім «Фабула»
2025

Оригінальна назва твору: IL ÉTAIT DEUX FOIS
Published originally under the title IL ÉTAIT DEUX FOIS

© 2020 by Fleuve Editions, département d’Univers Poche, Paris

© Л. Кононович, пер. із фр., 2024

© ВД «Фабула», 2025

ISBN 978-617-522-306-2 (epub)

All rights reserved. Усі права збережено.
Жодної частини цієї книжки не може бути відтворено або передано в будь-якій формі або будь-якими засобами, електронними чи механічними, включно з фотокопією, записом чи будь-якою системою зберігання та пошуку інформації, без письмового дозволу власників авторських прав.

Електронна версія створена за виданням:

Тільє Франк

Т39 Це було двічі. Роман / пер. із фр. Л. Кононович. — Харків : ВД «Фабула», 2025. — 480 с.

ISBN 978-617-522-305-5

Сімнадцятирічна Жулі безслідно зникла в березні 2008 року, залишивши тільки велосипед біля дерева на крутому схилі. Її батько, лейтенант Габрієль Москато, у відчайдушній спробі знайти доньку опиняється в готелі «Бескид». Моторошна ніч у номері 29 змінює його реальність: він прокидається 2020 року, не впізнає себе і дізнається, що Жулі так і не знайшли.

Саме цього дня на березі річки виявляють тіло молодої жінки. І ось через дванадцять років — із запізненням на дванадцять років — починається нове розслідування…

Другий роман Франка Тільє з трилогії про Калеба Траскмана. Вперше українською.

УДК 82-311.4

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об’єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп’ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп’ютерних

програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо- і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

Те, що ви вважаєте моїми творами — лише відходи мене самого, відмерлі частинки душі, яких нормальна людина не приймає.

Антонен Арто

У кожній речі головним є кінець.

Аристотель

1

Готель «Бескид» стояв у тій місцині, де долина Арви вужчає, опиняючись у скелястій тіснині за три кілометри на схід від Сагаса. За готелем із сорока шести кімнат височіла стодесятиметрова вапнякова стіна, яка навіть у літню спеку була на три чверті в тіні, вкрита убогою рослинністю і затулена від сонця сіро-білими вершинами Савойських Альп. Там панувала постійна холоднеча, із засніжених верховин спускався потік крижаного повітря, надто ж зараз, у квітні 2008 року, коли весна вочевидь запізнювалася.

Хилилося вже до пів на дванадцяту вечора, коли лейтенант Габрієль Москато з'явився біля стійки реєстрації в одному з тих старосвітських закладів, де стіни були оббиті грубим брунатним покриттям. Колекція різдвяних статуеток, що вишикувалася на полицях, надавала готелю вигляду старого шинку із сумнівною репутацією. Жандарм знав господаря цього двозіркового закладу: Ромуальд Таншон запропонував літню роботу його доньці на два сезони поспіль і взяв її на випробний термін.

Чоловіки потиснули один одному руки. Давненько вже господар «Бескиду» не бачив Габрієля Москато. Вбраний у темно-синю куртку зі зведеним по вуха коміром, височенний лейтенант жандармерії Москато — на зріст він був майже метр дев'яносто — здавалося, постарів років на десять. Скільки часу минуло відтоді, як він востаннє спав?

— Мені шкода, що таке сталося з вашою дочкою,— мовив Ромуальд Таншон.— Від щирого серця сподіваюся, що ви її відшукаєте.

Габрієль Москато вже цілий місяць змушений був терпіти такі фрази в Сагасі — містечку з населенням тринадцять тисяч осіб, тісному, неначе горня, яке запхав поміж гір невідомий засновник. У всіх вуличних закутках, у найменшій крамничці, до якої заходив. Усе це йому вже в печінках сиділо, але він чемно кивав. Зрештою, люди просто хотіли висловити співчуття.

— Я перевіряю готелі довкола Сагаса, де зупиняються проїздом. Прошу службовців показати список клієнтів, що зупинялися приблизно того числа, коли зникла моя донька. Якщо мені відмовляють, що я можу цілком зрозуміти, то сповіщаю в бригаду, починаються різні офіційні клопотання — і все це ускладнює життя. То як спокійно вирішимо це на місці, всі тільки виграють.

Ромуальд Таншон дістав книгу реєстрації з шухляди за прилавком.

— Про конфіденційність забудьмо. Якщо я можу допомогти…

Він поклав книгу перед Габрієлем і заходився клацати по клавішах комп’ютера.

— Зараз 2008 рік, а я досі не перейшов остаточно на комп’ютерний облік. Ще заношу дані в стару добру книгу реєстрації. Тут усе записано: ім’я, прізвище, дата прибуття і відбуття, спосіб оплати.

Він зняв один з небагатьох ключів, що висіли на стіні. Більшість чужинців, що винаймали житло в Сагасі, відвідували пенітенціарний центр на околиці містечка, де в жахливих умовах утримувалися дві тисячі осіб. Туризму тут і близько не було. Гірськолижні курорти заступала в’язниця, лікарня, окружний суд і жандармерія.

— Я чергуватиму на посту до півночі,— додав Таншон.— Ви можете зайняти двадцять дев’ятий номер і перебувати там, скільки потрібно… Як ітимете, а мене вже не буде, то повісьте ключ на дошку, а книгу реєстрації покладіть на прилавок.

— Дякую, Ромуальде.

Губи господаря готелю занепокоєно стислися під його великими чорними вусами, де почало пробиватися кілька сивих волосин. Що вдієш, сорокаріччя нікого не щадить.

— Це найменше, що можу я зробити. Мені подобається Жулі. Такого ніколи не повинно було статися. Злапайте виродка, який це вчинив.

Він показав великим пальцем на двері позаду себе.

— Якщо буду потрібен, дзвоніть.

Габрієль піднявся на третій поверх. Пахло лакованим деревом, утім, вогкість теж відчувалася. Ночівля в такому місці викликала б депресію в будь-якого фахівця з позитивної психології. Вікно двадцять дев’ятого номера виходило на скелю — до неї було двадцять метрів. Габрієль марно зводив очі — не видно жодного проблиску зір. Тільки непроглядна фортеця пітьми, за якою вчувалися відчайдушні крики його доньки.

Тридцять два дні пекла — й досі жодних новин. Жулі не повернулася додому надвечір місяць тому. Її гірський велосипед знайшли вранці 9 березня, наступного дня після зникнення, на краю густого модринового лісу, що сягав верховин. Жулі тричі за тиждень тренувалася на схилах, щоб приготуватися до перегонів, які мали відбутися у липні в Шамоні. Експерти з’ясували, що сімнадцятирічна дівчина, спускаючись, різко загальмувала за п’ятдесят метрів від посипаної жорствою стоянки, на схилі між Сагасом і Альбіоном. Її велосипед стояв прихилений до дерева наприкінці гальмівного сліду.

Вівчарки малінуа з кінологічної бригади згубили її слід поблизу стоянки. Жулі була проста дівчина, донька жандарма і медсестри. Дитя гір, що полюбляло шахи, природу й кіно і завжди ходило з фотоапаратом чи цифровою відеокамерою. Вертольоти, десятки піших пошуковців прочесали ліс, кручі, плоскогір’я. Водолази обстежили дно річки, всі перепони у воді — пні, стовбури дерев, залізяччя, що могло затримати тіло.

Крім пошуків на території, група із шести жандармів, до якої входив і Габрієль, опитала друзів Жулі та її шкільних приятелів. Простежили весь її день по хвилинах, зібрали всі записи з камер відеоспостереження, проаналізували всі телефонні дзвінки, номер за номером. Увечері, у вільний час, коли інші жандарми вже повернулися до своїх родин, Габрієль сам обходив гостьові будинки, хостели й готелі. Опитував управителів або проглядав списки постояльців і переписував у блокнот дані. Викрадач, якщо, звичайно, це викрадення, міг виявитися місцевим парубком, жити в лісі чи в горах, але міг бути і випадковим мандрівником. Не можна було нехтувати жодним слідом.

Двадцять дев’ятий номер мав спартанський вигляд. Стола в кімнаті не було, стояв тільки один стілець. Дротовий телефон, тьмяні штори, недолуга ванна кімната з унітазом біля душу. Без телевізора, зате маленький холодильник був щедро завантажений міцними напоями.

Жулі готувала в цьому готелі сніданки, чистила цей старий килим. Габрієль уявив, як вона збирала простирадла і рушники. Не найкраща робота на світі, але вона змогла заробити кишенькові гроші й придбала цифрову відеокамеру. Її, власне, також долучили до справи два тижні тому як речовий доказ. Габрієль не зміг проглянути картки пам’яті, бо її не виявилося в слоті пристрою. Може, ця деталь ні про що й не свідчила, Жулі могла просто загубити картку або ж викинути через її несправність. У кожнім разі картки не було на місці, й це слід було принаймні зазначити. У справах про зникнення кожна незвична річ спричинялася до численних версій тлумачення. Кожна версія породжувала наступну, поглинаючи час, гроші й людські ресурси.

Габрієль Москато зсунув штори, сів на ліжку і з полегшенням зняв військові черевики. Мізинець на правій нозі кровив, стільки чоловік виходив Сагасом. Із мобільника послав повідомлення дружині — попередив, що повернеться пізно. Утім, вона не прочитає його, бо спить під дією антидепресантів.

Він ласо зиркнув на мінібар, але цього вечора поклав собі не пити. Був геть виснажений, то натиснув великими пальцями на очні яблука, потім знайшов у книзі реєстрації записи, датовані п’ятим березня, за

три дні до трагедії. Габрієль уважно переписав дані всіх постояльців, які проживали в готелі за останні сімдесят дві години. Згодом він перевірить інформацію про кожного в базі, а якщо буде потрібно, зв’яжеться особисто. Копітка невдячна праця, але це треба було зробити.

— Я знайду тебе, Жулі. Присягаюся, що знайду.

Де була його дочка? Що це за гальмівний слід за п’ятдесят метрів до стоянки? Зустріла вона когось знайомого? Укинули її тіло в озеро, прив’язавши до нього тягар, чи, може, утримували в якомусь мерзенному льоху за сто кілометрів звідси? Габрієль знав моторошну статистику зниклих безвісти. Убивця-час, що ламає волю і знищує надію навіть у найстійкіших. Минуть місяці, роки — і від його дочки, може, залишиться тільки ім’я, яке прозвучало вигуком у самісінькому серці гір.

Написавши три сторінки, він відчув, як його охопила втома. Спробував опиратися їй, та марно, тож ліг на застелене ліжко й заплакав. Плакав він майже кожного вечора, часом пригорнувшись до дружини, деколи скрутившись клубком у кутку.

Чи так багато думав він про свою дитину, коли вона була тут? Чи так любив її, як зараз, коли вона зникла? Габрієль не знав. Попереднього життя для нього вже не існувало. Прийдешнє буде тільки мукою. Хоч куди приведе його пошук, їхнє життя назавжди зміниться, воно буде сплюндроване, висушене пролитими сльозами. Очі його заплющилися під гнітом смутку минулих днів.

Розплющилися знову, коли Габрієля збудив глухий шум. Щось гупнуло в шибку.

Габрієль, хитаючись, підвівся, голова йшла обертом. Почвалав до прохилених засклених дверей. Що це з ним діється? Пройшов крізь двері — і опинився на асфальті стоянки за готелем. Незбагненно! Логіка підказувала, що на третьому поверсі не могло бути дверей, які ведуть надвір.

Зненацька ліве плече прошив гострий біль. Птах, ударившись, впав йому під ноги з напіврозтуленим жовтим дзьобом. Габрієль не міг пояснити собі того, що бачив. Іще один птах — нещасна грудочка пір’я — лежав трохи далі.

Від шалених ударів зненацька задудоніли кузови автомобілів, заторохтіла черепиця на покрівлі. Люди в піжамах повисипали зі своїх кімнат, позадиравши до неба заспані обличчя. Невеликі чорні ракети десятками виринали з пітьми — і розбивались зі звуками розчавленої плоті. Приголомшений Габрієль пішов у свій номер, а його сусід у піжамі знай горлав йому просто у вухо: «Ви бачили це? Бачили таке? Це апокаліпсис!».

Атож, Габрієль бачив це. Авжеж, бачив.

То була злива з мертвих птахів.

2

Ще не зовсім прокинувшись, Габрієль розтулив повіки й відчув у роті смак, наче вчора перепив. Його тіло, що скидалося на велику комаху, лежало поперек ліжка на животі, розкинувши руки серед зім’ятих простирадл. Він облизав губи і насилу повернув голову. Радіогодинник ліворуч показував 11:11.

Габрієль щось пробурмотів у подушку, досі охоплений відгомонами жахливого марення. Ті неживі птахи, що падали з неба, розбиваючись об асфальт і капоти автомобілів…

Від цієї думки він здригнувся. Відколи зникла Жулі, марення поверталися до нього з такою силою і такі були реальні… Підвівшись, жандарм відчув, що голова його тяжка, наче в ній зосередилася вся кров тіла. Йому потрібно було секунд із двадцять, щоб усе згадати.

«Готель… Двадцять дев’ятий номер… Книга реєстрації…»

У вікно стукотів дрібний дощ непогожої весняної днини. Габрієль роззирнувся. Не побачив ні свого телефону, ні книги реєстрації, ні записника. На підлозі — сумка із чоловічими речами, що йому не належать. На спинці стільця шкіряна куртка, а на столику біля узголів’я окуляри в чорній оправі. Де він поклав свою синю куртку? Чому замість військових черевиків на ньому грубі замшеві чоботи ковбойського стилю?

Надворі почувся гуркіт мотора. Габрієль підійшов до вікна і з жахом побачив, що його марення було реальністю. Десятки чи навіть сотні птахів устеляли асфальт. Як і вночі, він штовхнув стулку дверей,—

власне, вони були прохилені,— і нагнувся, щоб торкнутися пучками пальців найближчого птаха. Крихітне тільце було холодне, очі вкриті сірявою плівкою. Він випростався, не ймучи віри самому собі.

Тільки зараз він збагнув, що перебуває на першому поверсі — на два поверхи нижче, ніж напередодні. Двері, крізь які він щойно пройшов, давали змогу ввійти і вийти, не проходячи повз стійку реєстрації, як у мотелях. Він кинувся до столика біля узголів'я, на якому лежав ключ із великим брелоком. На білій кулі значився номер 7.

«Гаразд, гаразд… Треба спокійно все обдумати».

Вочевидь, він — не в своєму номері. Заснув у двадцять дев'ятому — а прокинувся в номері невідомого чоловіка. Можливо, його спіткав епізод лунатизму? І в тому зміненому стані свідомості він став свідком незбагненної масової загибелі птахів — видовища, гідного фільму Гічкока,— а потім прокинувся.

Габрієль перевірив мінібар — цілий. Отже, він не пив. Або ж хильнув у попередньому номері, перш ніж вештатися коридорами, а потім відчинив перші-ліпші двері? Такого з ним іще ніколи не бувало, але колеги вже давно казали йому трохи пригальмувати. Зникнення дочки, перевтома, брак сну — усе разом, либонь, спричинилося до того, що в мізках у нього сталося коротке замикання. Проте певне було одне: існувало раціональне пояснення цієї ситуації.

Босоніж піднявся він на третій поверх, думаючи собі: якщо частину ночі він провів у сьомому номері, то куди подівся чоловік, який його займав? Чому той ковбой покинув свої речі? Двадцять дев'ятий номер, що містився наприкінці коридору, був замкнений на ключ. Габрієль постукав, та безуспішно. Заповідався ще один кепський день.

Він повернувся вниз, до тієї кімнати, зняв слухавку готельного телефону і набрав номер свого напарника. Потрапив на автовідповідач і надиктував повідомлення:

«Еге ж, Полю, це я. Ти не повіриш! Я заснув у готелі "Бескид", а вночі була ціла злива мертвих птахів. Сотні птахів, що падали з неба, мов

град! Словом, я планую прибути в бригаду за пів години. Якщо, звісно, знайду свої речі… Потім поясню. Tschüs-tschüss!».

Одразу ж зателефонував і дружині. Голос робота сповістив, що такого номера не існує. Він набрав іще раз, упевнившись, що натиснув потрібні клавіші. Та сама відповідь.

— Що за халепа?

Подався коридором до рецепції, там сорокарічна жінка розмовляла по телефону. Вона поклала слухавку й кинула короткий погляд на його босі ноги.

— Не тільки нас засипало мертвими птахами,— сказала вона голосом, у якому досі вчувалася паніка.— Таке було довкола готелю і сягнуло віадука, на в’їзді до Сагаса. Я ще ніколи такого не бачила. Це, мабуть, із колонії.

— З якої колонії?

— Ви ж, напевне, помітили її, коли їхали вчора, еге? Колонія шпаків, що сидять на берегах Арви.

Побачивши, як Габрієль витріщив очі, вона вирішила, що краще пояснити детальніше.

— Експерти вважають, що понад сімсот тисяч птахів мігрують із Північної Європи до Іспанії. Три дні тому вони дісталися нашого міста. Вони окреслюють чудернацькі фігури в небі, а їхній щебет чути на сотні метрів довкруги. Якщо вийдете надвір і добре прислухаєтеся, то самі упевнитеся в цьому.

Вона бачила, що Габрієль нічого не втямив, але не наполягала.

— Я можу вам допомогти? Може, двері заклацнулися — й ви лишилися в коридорі?

— Ні, це не те. Учора ввечері пан Таншон дав мені ключі від двадцять дев’ятого номера приблизно… о котрій — не пам’ятаю, принаймні

було пізно. А розплющив очі я в сьомому номері, з речами, що були не мої. Я подумав собі, може, в мене стався напад лунатизму абощо.

Вона обернулася до ключів на стіні. Зняла один.

— То ви спустилися з третього поверху на перший, не помітивши цього? Простягнувши руки вперед, мов зомбі? І ввійшли до чужого номера?

— Я не бачу іншого пояснення.

— А де ж був клієнт із сьомого номера? У двадцять дев’ятому?

— Можливо.

— Неможливо, бо ключ від двадцять дев’ятого номера — на місці. Хіба тільки я могла не помітити, як постоялець повісив його… Перепрошую, щось я досі шокована після цієї пташиної історії.

Габрієль дедалі дужче губився. Наприклад, він не пам’ятав, чи стояло так багато різдвяних фігурок на етажерці й чи були вони настільки бридкі. Він був переконаний, що ніколи не бачив того фальшивого годинника,— скопійованого з картини Сальвадора Далі «Постійність пам’яті»,— що спливав, наче м’який сир, на розі стійки реєстрації. Та й екран комп’ютера був більший і тонший, ніж напередодні.

Від тих деталей йому стало не по собі. Усе видавалося йому заразом і подібним, і різним, наче він ішов між двома світами. Жінка поклала перед ним ключ від двадцять дев’ятого номера і зацокотіла по клавішах.

Поглянувши на екран, вона запитально звела на нього очі.

— Ні, ні, тут якесь непорозуміння. Номер, у якому ви прокинулися, був зарезервований таким собі Волтером Гафіном на одну ніч, і гість іще не виписався з готелю. Отже, він досі тут або ж пішов поглянути на те, що сталося з птахами, але має повернутися. Зате я не бачу, щоб був зайнятий той номер, про який ви кажете, що заплатили за нього.

Габрієль поворушив мізинцями босих ніг на кахлях. Він прагнув тільки одного: якомога хутчій покинути цей пекельний заклад і повернутися в бригаду. Позаду вже стояла якась клієнтка з наплічником. Молода, чорнява, вся в татуюваннях. З усього видно було, що приїхала побачитися з котримось в'язнем.

— Це тому, що пан Таншон не записав мене ні в книгу реєстрації, ні в комп'ютерну базу. Він просто так надав мені кімнату на кілька годин. Я мав повісити ключа на дошку, перш ніж піти, але заснув у номері.

— Ромуальд… безоплатно надав кімнату? Та я швидше повірю в те, що веган з'їв антрекот.

— Послухайте, так можна цілий день переливати з пустого в порожнє. Дайте мені той ключ, щоб я забрав мої речі. Я поверну його вам за п'ять хвилин.

Жінка неохоче простягнула йому ключ і звернулася до дівчини, яка вже почала виявляти нетерпіння. Габрієль пішов на третій поверх, він був геть знервований. Що вона сказала? «Веган з'їв антрекот»? Він скоро здуріє від цього готелю!

Габрієль відімкнув двері й увійшов до двадцять дев'ятого номера. Кімната порожня, ліжко застелене, штори запнуті. Пахло засобами для прибирання і дезодорантом. Він перетнув кімнату, підійшов до вікна. Скеля… Внизу темно-червоні сліди від птахів… Він стояв саме на цьому місці, перш ніж заснути, це точно. Потім сів на ліжку і старанно переписував із книги реєстрації дані клієнтів.

Зазирнув під ліжко, у шухляду столика біля узголів'я, сподіваючись, що покоївка поскладала туди його речі. Де той клятий записник? А форма жандарма? І що зробили з його військовими черевиками?

Коли Габрієль увійшов до ванної кімнати, відображення, яке постало перед ним у дзеркалі, мовби дало йому ляпаса.

То був не він.

3

Утупившись у люстро, Габрієль приголомшено розглядав свого візаві.

Ні, це був таки він, але зовсім інший: голова цілком поголена, борідка з сивиною, «гусячі лапки» в кутиках очей і три горизонтальні зморшки на лобі. Він притулив долоні до щік, пальці ковзнули до підборіддя, де шкіра трохи обвисла, до шиї з розкиданими подекуди сивими волосинами.

Він, але набагато старший.

Габрієль заточився і, щоб не впасти, схопився за край умивальниці. Ніколи не бачив він светра з темно-синьої вовни, що був зараз на ньому. Джинси були іншого крою. Тіло було худорлявіше, тонше, ключиці випиналися, а на шиї вимальовувалося сухожилля.

Він ошелешено позадкував, йому раптом спливла в голові абсурдна думка, що треба пошукати своє волосся в смітниці або ж у зливному отворі душу. Хто поголив йому голову? Для чого? Що сталося з його тілом?

Не витерпів, щоб не підступитися знову до дзеркала й не розгладити обличчя, щоб усунути зморшки. Ці очі, що скидаються на ядра мигдалю, ці губи блідо-червоної барви були таки його. Він не марив. Надто реальне було воно, він усе усвідомлював. Габрієль остаточно прокинувся, і той чоловік, із яким він зустрівся поглядом, був таки він сам.

Голова його запаморочилася. Він закотив светр, глянув на свій живіт, на випнуті клубові кістки, на трохи розтягнену шкіру внизу живота. Власна анатомія жахнула його. На шиї помітив шнурок, до якого був почеплений ключ зі складною борідкою. Габрієль помацав його, спробував згадати причину, з якої він опинився у нього на грудях. Марно. Охоплений панікою, він вибіг у коридор і натрапив на чолов’ягу, що котив поперед себе візок, ущерть напханий білизною.

— Це ви прибирали у двадцять дев’ятому номері? Там був записник, мобільник і моя жандармська куртка з документами в кишені.

Чолов’яга, здається, збився з пантелику. Було йому років сорок, голова лиса, чоло плескате, мов сковорідка. Волохаті плечі й передпліччя, дужі, мов у регбіста. На білій футболці — червоно-білий малюнок електрогітари. Він пильно подивився на Габрієля:

— Що ти тут корчиш?

— Ми знайомі?

Чолов’яга був одного зросту з Габрієлем, але кремезніший; він глянув на його босі ноги, перевів погляд на обличчя. Очі його були мов дві темні хмарини на грозовому небі. Урешті нахилив голову і перевірив у своєму робочому графіку.

— Ще й як були знайомі, авжеж. Ти дивуєш мене. Ні, я не заходив до двадцять дев’ятого номера, цієї ночі в ньому ніхто не зупинявся.

Похилившись і не сказавши більше ні слова, попрямував зі своїм візком по коридору і зник за дверима, навіть не глянувши на нього. Що за блискавки з громами в очах і тон, сповнений докорів? Чолов’яга сказав: «Ще й як були знайомі». Чому в минулому часі?..

Габрієль спустився до кімнати, в якій прокинувся, і понишпорив у спортивній сумці. Плавки, шкарпетки, однотонна синя футболка, туалетний несесер, більш нічого. В одній із кишень шкіряної куртки була запальничка з викарбуваною на ній вовчою головою; у другій коробочка з кнопкою, до якої почеплено три ключі, один від

автомобіля. Німецької марки. Він нахилився до чобіт. Сорок четвертий. Майже його розмір — він носив сорок третій. Тремтячою рукою взяв окуляри. Підходили пречудово, але не змінювали зору: він добре бачив хоч із ними, хоч без них.

Усе це не мало ніякого сенсу.

Габрієль сів. Ось він прокинеться і вийде з цього довгого, цього нескінченного тунелю маячні. Він вештався у цьому проклятому місці, як у найгірших фільмах жаху. У реальності не було зливи птахів. Може, навіть дочка його не зникала, а чекає на нього вдома. Вони зіграють з нею в шахи або поїдуть удвох на велосипедах гірськими стежками і лісами.

Він спробував знову зателефонувати колезі, Полеві, потім дружині, та марно. «Номер не існує». Гаразд. Це входить до пакету «Маячня».

Не може бути й мови, щоб ходити босоніж цими коридорами. Він надів шкарпетки, які дістав із сумки, взув ті жахливі, але зручні чоботи. Тяжка шкіряна куртка з баранячим коміром була завелика, але сиділа добре. Віддасть ці речі господареві, коли все з’ясується.

За хвилю він прямував до стійки реєстрації, горло його стиснулося, у руці він тримав дві в’язки ключів.

— То ви врешті знайшли ваші речі? — спитала та жінка.

— Волтер Гафін іще не з’явився?

— Ні.

— Мені треба поговорити з Ромуальдом Таншоном.

— Мені шкода, але він поїхав на цілий день у Ліон, зустрічається з партнерами для запровадження платформи онлайн-бронювання. Треба працювати й для інших відвідувачів, крім родин в’язнів. Сагас — містечко глухе, але ж околиці прегарні. Та й лижні ку…

— Послухайте,— урвав він її,— я лейтенант Габрієль Москато, місцевий жандарм. Знав пана Таншона, моя дочка працювала в цьому готелі останні два літа. Я прийшов сюди вчора ввечері, узяв книгу реєстрації прибуття і вибуття гостей, і…

— Габрієль Москато? Ви… ви батько тієї дівчини, якої так і не знайшли?

— Ми мобілізували всі наші сили, пошуки тривають. Минув лиш місяць, і ми її знайдемо.

Жінка похитала головою і з подивом глянула на нього.

— Місяць? Але ж… Яку дату ви маєте на увазі?

Він подумав.

— Дев’яте… може, десяте… авжеж, десяте квітня. Сьогодні четвер, десяте квітня.

— Десяте квітня? А якого року?

— 2008-го.

Вона довго незмигно дивилася на нього, а потім відказала голосом, що заскреготів у Габрієлевих вухах, немов твердий діамант по склу:

— Але сьогодні 6 листопада 2020 року. Вже дванадцять років минуло, як зникла ваша донька.

4

Неможливо було уникнути птахів, навіть їдучи повільно і зиґзаґами.

Під небосхилом сірої цементної барви автомобіль жандармерії став на широкому майдані втоптаної землі, між очисною станцією і сміттєпереробним заводом, який видно було з дороги. Брунатні, охряні й сірі пагорби, що скидалися на велетенські піщані перса, затуляли ряди сосон, що росли вперемеш із вільхами на берегах Арви. На задньому плані з вершин спливали хмари, розтікаючись поміж стінами будівель густими сувоями, що скидалися на тирсу. Від того видавалося, що небо перебуває на відстані простягнутої руки, і це вбивало надію на погожу днину. У Сагасі сонце могло щезнути на кілька тижнів. Жителі міста називали цю тривалу відсутність природного освітлення «чорною смертю». Та чорна смерть підточувала моральний дух, гостро збільшуючи відсоток самогубств у долині, надто ж восени. Про це свідчила офіційна статистика.

Капітан Поль Лакруа вийшов із автомобіля в супроводі Луїзи, співробітниці жандармерії, яка була молодша від нього на чверть століття. Вони роззирнулися довкруги і побачили силу-силенну пташиних трупів.

— Тутешні орнітологи кажуть, що колонію щось налякало вночі,— пояснив Поль.— Якщо вірити їхнім поясненням, ці птахи майже не літають у темряві. Сотні тисяч переляканих пташок зірвалися зі своїх гілляк і розбилися в польоті, причому на кількох гектарах. Згідно зі свідченнями різних очевидців, це сталося десь у часовому проміжку 2:10–2:20.

Вони підійшли до Мартіні, заступника командира слідчо-оперативної групи. Той чекав їх, склавши руки на грудях, і тремтів. Із кінчика його носа крапала вода. Вологий листопадовий вітер шмагав обличчя і пробирав до кісток, незважаючи на кілька шарів вбрання. Вони потиснули руки, і Бенжамен Мартіні, п’ятдесятидворічний чоловік із розпатланою кучерявою чуприною, трохи схожий на Тома Генкса, показав у бік чагарів.

— Там знайшли тіло. Ходімо.

У нього був невиразний голос і воскової барви обличчя, як у всіх жителів долини. Троє жандармів обігнули пагорби і рушили між деревами, пристосовуючись до повільної ходи капітана, який кульгав на праву ногу. Ось він згорнув паперовий носовичок і простягнув Луїзі.

— У тебе на лівому лікті пташиний послід.

— О ні!.. А нехай йому…

Він дивився, як вона з відразою витирає білу пляму.

— Ти певна, що з тобою буде все гаразд? Може, звільнити тебе від цього видовища?

Луїза зіжмакала носовичок і поклала його в кишеню куртки.

— Скажімо так: це буде своєрідне хрещення для мене.

Дівчина крокувала за ним вояцькою ходою. Намагалася показати свою рішучість поведінкою, прямою поставою, гордо задертим підборіддям. Поль скористався зупинкою, щоб помасажувати праве коліно, і тільки потім рушив далі. Суглоби страшенно боліли, відколи в повітрі западала вологість, себто майже весь час.

Мартіні запропонував їм латексні рукавички.

— Байдарниця на ймення Ізабель Давіньї знайшла тіло о 9:50. Вона з Альбіона. Пливла Арвою, фотографувала мертвих птахів, що

валялися на берегах. Угледівши труп, одразу ж зв’язалася з бригадою. Брюне, Тардьє і я прибули о 10:20 і негайно зателефонували тобі.

Поль побачив байдарку, що стояла трохи далі коло берега.

— Де ця Ізабель Давіньї?

— Їй стало погано, вона виблювала у воду. Тардьє повіз її в бригаду.

Простуючи землею, встеленою сосновою глицею, вони вийшли на лівий берег Арви, де під ногами заторохтіла галька вперемішу із валунами. То тут, то там валялися мертві шпаки, і Полеві здавалося, ніби він перебуває серед декорацій постапокаліптичного фільму. Він звів очі. За триста метрів, попід самісінькими хмарами, у небі вимальовувалися жахливі геометричні фігури. Наче якась невидима паща хукала велетенськими викидами чорного піску, які відразу ж підхоплював вихор. Попри нічну бійню, шпаки знову виконували свій неймовірний балет.

Поль детально фіксував усе, що було довкруги. У цьому місці річка була широка і бурхлива, кольору блакитної криги. Швидка течія неабияк вабила любителів плавання на байдарках. Пішки сюди можна було дістатися завиграшки — або від заводу, або ж муніципальною дорогою, що прямувала понад річкою цілими кілометрами. Вони простували до Брюне. Жандарм робив світлини мобільником, пильнуючи, щоб не наближатися до трупа.

Об 11:19 задзеленчав Полів смартфон. Номер невідомий. Не відповідаючи на дзвінок, він урвав украй недоречну мелодію I will survive і попрямував розміреним кроком до жертви. Луїза трималася на віддалі.

Капітан присів. Про цей день іще довго будуть переповідати в Сагасі. Наплив шпаків… Жорстокий злочин, унаслідок якого на березі лишилася напівроздягнена жертва… Непогана можливість для товстуна Шамарлена, місцевого журналіста, який не пропустить нагоди примчати сюди зі своїм блокнотом. У містечках новини швидко розходяться.

Він поглянув на труп, намагаючись тримати себе в руках. Вони з Мартіні розслідували чимало справ про самогубства, трохи підозрілі смерті, що рідко мали кримінальний характер. Спокійно вдихнув повітря, увімкнув диктофон у телефоні й заходився диктувати попередні висновки. У присутності фахівців, що приїдуть на місце злочину, він іще раз це робитиме, але вважав дуже важливим цей перший контакт із жертвою, по гарячому сліду.

— Час огляду місця злочину — 11:22, 6 листопада 2020 року. Тіло жінки білої раси, невизначеного віку, але я сказав би, що їй від тридцяти до сорока років, середньої повноти. Труп виявила Ізабель Давіньї, жителька Альбіона, під час плавання на байдарці. Погода вогка, зранку сіялася мжичка. Жертва лежить на лівому березі Арви у горизонтальному положенні на спині, на осі північ-південь… між очисною станцією і річковими порогами, за два кілометри на південь від міста.

Поль іще дужче нахилився над тілом.

— Зігнута ліва рука на рівні плеча утворює кут понад дев’яносто градусів відносно тіла. На правому стегні частково лежить шпак, зі слідами крові від удару під час падіння. Отже, ймовірно, жінка померла цієї ночі до початку пташиної зливи.

Він відступив на крок.

— Невелика кількість крові під нігтями лівої руки. Коси світлого кольору, завдовжки тридцять сантиметрів. Через наявність трупних плям риси обличчя неможливо розгледіти. На перший погляд права надбрівна дуга розбита до кістки, вилиці, ймовірно, зламані, що спричинило такий набряк. Ніс удавлений… З огляду на ушкодження, обличчя, можливо, зазнало удару великою галькою або валуном, яких довкруги вдосталь. Клапоть чорної тканини в роті, який використовували мов кляп. Вочевидь, це шкарпетки, що, здається, підтверджується тим, що ноги жертви босі.

Він зиркнув на Луїзу. Та моргнула, давши на здогад, що з нею все гаразд. Тримаючи в руці блокнот, вона записувала за ним. Він вів далі:

— У безпосередній близькості від трупа не спостерігається наявності взуття. Численні порізи на підйомі ступні… і права ступня утворює з ногою кут, це дає підстави гадати, що зламано щиколотку. Джинси і труси спущені до колін. Трупні плями зверху стегон із внутрішнього боку і, можливо, вагінальна кровотеча…

Поль натиснув на кнопку, поставивши диктофон на паузу. Цю дівчину спершу зґвалтували, а потім убили. Він спробував абстрагуватися від похмурих думок і, вдихнувши повітря, заговорив:

— На жертві спортивна куртка, замок підтягнутий до шиї. Щонайменше дві перфорації в куртці на рівні грудей, характерні для застосування вогнепальної зброї. Очікуємо криміналістів і працівників похоронних служб. Вони мають роздягти тіло й оглянути перед доправленням до моргу.

Поль вимкнув запис і якусь мить стояв непорушно, вдивляючись у ту бідолашну дівчину. Її покинули на березі річки, мов сміття. Яка тварюка могла так покалічити її, так жорстоко вбити? Він підвівся, скривившись і тяжко впершись долонями в стегна. П’ятдесят два роки, а враження таке, наче ув’язнений у тілі старигана. Обернувся до Мартіні, який саме розмовляв по телефону, потім до Луїзи.

— А що, як ці постріли потурбували вночі пташину колонію? Стрілянина наполохала птахів, вони злітають із дерев. Розбиваються в повітрі від зіткнення, і одна пташина падає на свіжий труп.

Луїза не відповідає. Її очі, круглі, мов кулі, не відриваються від ручки, що знай бігає на папері.

— Я записав усе на диктофон,— зітхнув Поль.— Твої нотатки ні до чого.

Урешті вона поклала блокнот із ручкою до кишені й знову зосередила увагу на тілі.

— Атож, це ще й як можливо,— відказала вона.— І це дасть нам точний час убивства.

— Друга година ночі, без кількох хвилин. Побачимо, що скаже судмедексперт, але це здається мені доброю гіпотезою. А ти як гадаєш?

— Їй запхнули шкарпетки в горлянку, щоб не кричала. Звичайно, зґвалтували, а потім тут-таки вбили.

— Що змушує тебе так гадати?

— Спущені труси. Та й місцина пречудова, тут нічого не видно. Звичайно, нагорі дорога, та як сонце сіло, звідти нічого не побачиш. Ніякого освітлення, жодної оселі поблизу. Шум води перекриває стогін, приглушений кляпом. О другій ночі вона могла кричати скільки завгодно, у цій зоні не було нікого.

— А босі ноги ти як поясниш?

— Та не знаю. Якщо судити з підйомів ступень, вона ішла без шкарпеток, може, навіть бігла. Можливо, її тримали в багажнику автомобіля чи в кемпері, з якого вона зуміла втекти. Була поранена, але й далі тікала. Хотіла кинутися в річку, щоб утекти від нападника? Не бачу іншого напрямку, в якому вона могла б тікати. Підвернула ногу і, судячи з того, під яким кутом, їй дуже боліло. І відразу ж упала, саме на цьому місці. А далі… далі все сталося. Цей монстр накинувся на неї.

То було правдоподібне припущення. Як потрапила сюди жертва? На чому вона прибула? На автомобілі, як припустила Луїза?

— Якщо забути про птахів, то найбільше дивують оті шкарпетки у роті,— додала вона.

— Поясни.

— Якщо вона бігла босоніж, то агресор уже мав ті шкарпетки в руках. Не дуже логічно вештатися зі шкарпетками своєї здобичі. Принаймні так мені здається.

— Знаєш, логіка у кримінальних питаннях… Так буває тільки в телевізорі. Та й, може, вона тікала у шкарпетках? Звісно, захист ніг від каміння — такий собі… Як і твій висновок про те, що сексуальна агресія сталася тут. Можливо, він зґвалтував її в іншому місці, перевіз тіло сюди, а потім стягнув штани. Інше припущення: зґвалтував, коли вона вже була мертва.

— Ти жахливий.

— Авжеж, це я жахливий. Ніколи не треба робити поспішних висновків. Ось чому я тримаюся констатації фактів у своєму звіті.

— Дякую за урок, капітане,— сухо відказала вона.

Поль обернувся до своєї команди.

— Я повідомлю заступнику прокурора. Починаємо працювати над розслідуванням. Наступні години і дні ми будемо перевантажені. Це означає, що всі мають бути готові працювати у вихідні, й небажано посеред робочого дня відлучатися, скажімо, щоб забрати дітей зі школи. Не хочу, щоб жандармів у Сагасі вважали шалапутами. Бенжамене, напишеш повідомлення?

Той мовчки кивнув головою. Поль помітив ознаки збудження в очах Брюне, який робив світлини. Молодик навіть спробував усміхнутися.

— Ти, мабуть, думаєш, що це якось пожвавить твоє повсякдення, еге? Бляха, загинула молода жінка, не повія. Подумай про це своєю дурною головою і перестань усміхатися.

Брюне зашарівся і похнюпив голову. Він був одним із підручних в автономній територіальній бригаді Сагаса, що складалася з тридцяти чотирьох жандармів, серед яких троє криміналістів, і в її зоні відповідальності було понад двадцять тисяч гектарів, що належали восьми комунам. Звалася вона гірською бригадою через численні гори заввишки понад вісім тисяч метрів, що були в її секторі, й на ній, між іншим, лежали обов’язки судової поліції. Заповідалася копітка праця над розслідуванням під орудою Поля. Не сказати, що це тішило його.

— Поки прибудуть експерти, треба оглянути довколишню місцевість. Хотілось би знайти гільзи і камінь, яким розтрощили обличчя.

Він зателефонував прокуророві, потім прослухав повідомлення, яке прийшло кілька хвилин тому на мобільник.

«Еге ж, Полю, це я. Ти не повіриш! Я заснув у готелі “Бескид”, а вночі була ціла злива мертвих птахів. Сотні птахів, що падали з неба, мов град! Словом, планую прибути в бригаду за пів години. Якщо, звісно, знайду свої речі… Потім поясню. Tschüs-tschüss!».

Спершу Поль подумав, що то якась помилка, та почув останні слова. Прослухав знову. Голос, інтонація… Оте «Tschüss-tschüss!». Тільки одна людина казала так на прощання — Габрієль Москато. Та це було дванадцять років тому…

Він зблід і вимкнув повідомлення. Той дзвінок на мить розбудив найгірші згадки в житті Поля. Він повернувся на берег річки, чвалаючи тією ходою, яка надавала йому вигляду ветерана війни з давнім пораненням.

— У тебе був такий дивний вигляд, коли ти тримав коло вуха телефон, — озвалася Луїза.— Що сталося?

Поль по-новому глянув на понівечене обличчя, біляві коси, що розсипалися по гальці, на тіло в синцях. А що, як?..

Невже це може бути вона, Жулі Москато? Він похитав головою і глянув на Луїзу.

— Привид… Мені телефонував привид.

5

Москато марно порпався в найглибших схованках пам’яті, та нічого не знаходив… Нічогісінько після 10 квітня 2008 року. Та якщо була бодай одна річниця, єдине Різдво без його доньки, то як міг би він про це забути? Чому не знайшли Жулі? Що дали пошуки? І що робив він усі ці роки?

Він погортав часопис у готельному холі, проглянув кілька статей. Був ошелешений. Чужинець на своїй планеті. Для нього Обама завжди був переможцем, Габрієль і досі чув його промову, яка транслювалася телебаченням по всьому світу, його «Yes we can». То хто був цей гладун у яскраво-червоній краватці, з чуприною солом’яної барви? Чому сповіщають про п’яті роковини замаху, що стався 2015 року в Парижі? Що таке Uber і Deliveroo? Тут змальовувався не його світ. Усі ці загадкові технології, неврозумливі слова, портрети невідомих осіб…

Габрієль повторив дату, що зазначалася в газеті. 6 листопада 2020 року. Це було неможливо. «Ви батько тієї дівчини, якої так і не знайшли»? Брехня. Жулі зникла лиш місяць тому. Задіяно всі жандармські підрозділи. Її повернуть у Сагас, і все буде гаразд.

10 квітня 2008 року, 10 квітня 2008 року, 10 квітня 2008 року…

Може, він зсунувся з глузду. Увесь цей маскарад був тільки у нього в голові або ж був жахливим маренням, причому настільки витонченим, що він усвідомлював його, але не міг від нього ухилитися. Його мізки плавилися.

Він вийшов з готелю, не в змозі відірвати погляду від грудок пір’я, що прилипли до асфальту. Без документів, без спогадів, у вбранні, що належало тому Волтерові Гафіну. Думав, що його спіткало якесь свинство — амнезія чи, ще гірше, недуга Альцгеймера. Уявляв, що втік із лікарні, у мізках у нього рейвах, заховався у цьому готелі, й усі його шукають. Ні, йому треба притьмом повернутися додому. Розпитати дружину. Збагнути, що ж це його спіткало.

Він понишпорив у кишені й натиснув кнопку на коробочці, до якої були почеплені ключі. Фари блимнули, пролунав звуковий сигнал. Йому знайома була ця модель «мерседеса» початку 2000-х років,— її найчастіше викрадали,— але в більшості довколишніх автомобілів він не орієнтувався. Ніяких «сітроенів саксо», «пежо-206», «фольксвагенів-гольф». Тільки чудернацькі лайби крикливих барв у вигляді фігурок Лего з якимись чудернацькими номерами.

Переборовши відразу, він узяв за хвости двох шпаків, що розбилися об капот, і кинув додолу один коло одного. Метал погнувся там, де вони вдарилися. Він зазирнув у багажник «мерседеса»: порожньо. Сів за кермо, глянув на своє відображення у дзеркалі заднього огляду. Приголомшення і далі було разюче. Зморшки, сріблясте щетина на щоках… Він умить постарів. *Дванадцять років*. Наче раптова мандрівка в часі, як у Марті Макфлая у «Назад у майбутнє».

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ